

C V E T J E

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

S posebnim blagoslovom
Njih Svetosti papeža Leona XIII.,
Njih Prezvzišenosti kneza nadškofa goriškega
in prečastitega generaljnega ministra celega frančiškanskega reda
vrejuje in izdaja

P. Stanislav Škrabec,
mašnik frančiškanskega reda na Kostanjevici.

Vsebina 10. zvezka.

Zgodba sv. gorkumskih marternikov.	
XVII. pogl. Razgovor o sv. veri. Pismo Viljema Oranskega itd.	289.
XVIII. pogl. P. Nikolaja stanovitnost. Smertna obsodba . . .	294.
Sveti rožni venec. Častitljivi del. V. Keteri je tebe, Devica, v neb. kronal.	
Slava Marije . . .	298.
Blaženi Janez z Aljvernije, tovariš sv. Frančiška iz njega 1. reda.	
Osmo pogl. O božji modrosti, ki je bivala v njem . . .	301.
Deveto pogl. Kako se mu je sv. Lovrenec dvakrat prikazal. . .	303.
Deseto pogl. Kako se mu je prikazal bl. Frančišek z ranami. . .	304.
Enajsto pogl. Kako je videl Kristusa in bl. Frančiška na provinci- jalnem kapitelju v boju s hudičem . . .	305.
Dvanajsto pogl. O prikazanju Jezusa Kristusa na altarju. . .	307.
Trinajsto pogl. Kako je videl Jezusa v podobi njega lepote . . .	309.
Štirinajsto pogl. O prikazni preblazene device Marije . . .	309.
Petnajsto pogl. Kako je s palico podil hudiče . . .	310.
Šestnajsto pogl. O prikazni in obiskovanju sv. angeljev. . .	311.
Mesečna duhovna samota ali pripravljanje na smert.	
Mesec oktober. Dopoldansko premišljevanje . . .	312.
Popoldansko premišljevanje . . .	316.
Kozarec sv. Frančiška. . .	319.
Priporočilo v molitev . . .	319.
Zahvala za vslišano molitev . . .	320.

V GORICI.
Hilarijanska tiskarna.
1895.

Izhaja v nedoločenih obrokih. Velja cel tečaj (12 zvezkov) 70 kr.

Valjavčev „Prinos k naglasu u (novo)slovenskom jeziku“ in prihodnja slovenska slovnica.

(Dalje.*)

K se spreminja pred *i* in *è*, *i* in *ê*, (perv.-indoevr. oboje *oi*) v *c* po vseh narečjih le v množstvu besed otrok in volk, imen.: otroci, volci (iz volcije) mestn.: otrôcih, volcih, po analogiji zdaj tudi orodnik: otrôci, za staro otrôki. Edinstveni mestnik je pa: otrôki ali otrôkù.

Tožilnik imajo imena živih stvari enak roditelju; to velja tudi, ko je živa stvar že mrtva ali le vpodobljena, ali ako se rabi ime žive stvari za naslov knjige ali časopisa. Duh ima Duha, ko pomeni božjo osebo, sicer po staro le duh. Novejši pisatelji rabijo pa v pomenu živega Geist sploh duha in duh le v pomenu Geruch.

Stara oblika mn. roditelja z naglasom *é* se je ohranila le v posameznih primerih: kônj, la's, môž, otrôk, vòz, zób; po nekaterih krajih tudi: čàba'r, kô'nàc (ko'nci Zbirn), lô'nàc, pa's. Navadna končnica tega padeža: -o, v je prvotna pri deblih na -u ter je prav za prav le pred staro končnico ù ojačen končni samoglasnik debela -u; iz u je ou in iz tega pred samoglasniki or. Samoglasnik o je bil v tej končnici nekdaj vedno dolg kakor samoglasnik y kônj itd.; zdaj je, če nima povdarka, okrajšan: kora'kòv.

Prvotna debela na -i so ohranila v mn. imen. končnico -je: goló'be, gospó'dje, medvé'dje, čàrvjé, tatjé, zobjé. Pri deblih, ki so se zverševala prvotno na soglasnik, nadomešča -je prvotni -z: jelé'nje, sàršé'nje, loča'nje, sinó'vje. Naposled so jo sprejela tudi nekatera debela na -o: bra'tje, volcié, trakjé, kmétje, sosédje, fa'ntje, škó'fje itd.

Beseda o'ča se je sklanjala nekdaj kakor vo'da. Po-

*) K prvi opazki na predposlednji strani platnic 9. zvezka bi bilo dostaviti, kar sem še le pozneje izvedel: Na Kranjskem blizu Ljubljane se govori mn. rod. veselja (po analogiji ženskih gora itd) v zvezi „róžankranc sé'dàm veselja“.

†) V nekaterih narečjih se godi to bolj pogostoma in prehaja tudi v ed. mestniku k v c, g v z, h v s: v Ka'mnič, na potó'cé, na trébu'sò itd.

2) Dalm. ima še vedno „otruki“.

3) Dalm. 1 Mos. 2 a: „inu je dàhnil njemu v' njegov Nus ta shivi Duh.“

4) Dalm. in Kastelec pišeta v mn. rod. tudi „moshy“ t. j. moží.

5) Ali morebiti čàba'r, kakor dàsa'k, ova'e itd.?

6) V ogerski slovenščini se spreminja -je v -ge (prim. rožgè, zdravge — tako piše neki naš prijatelj na Ogerskem) in to za c, è, s, š v ke: zucké, vlaské, ková'cke, farizeu'ske za volcié, la'sje, ková'če, farizeu'sje. Že iz teh primerov se vidi, da se je v ogerski slovenščini končnica -je razširila tudi na mnoge primere, ki je v naši knjižni slovenščini in sploh v drugih slovenskih narečjih nimajo.

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

XIV. tečaj.

V Gorici, 1895.

10. zvezek.

Zgodba svetih gorkumskih marternikov.

(P. A. M.)

XVI. POGLAVJE.

Razgovor o sv. veri. — Pismo Viljema Oranskega. — Nov
poskus pregovoriti spričevalce Kristusove.

Komaj je bil omenil župnik, da se hoče razgovarjati o verskih rečeh, berž je celi zbor priterdil, naj se prične ta verski razgovor. Izbrani spraševalci se celo niso mogli ugniti stavljenim pogojem, čeravno so dobro spoznali, kakó težavno in nevarno nalogo imajo. Zakaj zavedali so se od ene strani svoje nevednosti, od druge strani jim je bil pa dobro znan nasprotnik. Od vsake stranke sta se izvolila po dva. Krivoverci so izbrali Andreja in Kornelija, katoličani pa Leonarda in p. gvardijana. Vender je bil Andrej prisiljen skoraj vedno le sam se braniti, ker je znal latinski jezik in je bil tudi drugači zmožniši za tak verski prepir. Katoličani so prosili nasprotnike, naj se prinese latinsko ali holandsko sv. pismo, vender ljubše jim je latinsko,

jaz mislim iz tega vzroka, ker je to bolj natančno in zanesljivo kaker pa predstavljeno v ljudski jezik. To se je zgodilo. Na to so vprašali katoličani svoje nasprotnike, o katerem predmetu se hočejo razgovarjati ali kaj hočejo sploh povedati. Andrej je odgovoril, da jim hoče predložiti čisto besedo božjo, katero so dosedaj papeževci pačili s krivimi nauki in napačnim razlaganjem. „Kaj razumeš pod čisto besedo božjo?“ vpraša Leonard. „Staro in novo zavezo“ je bil odgovor. Na to ga vpraša Leonard, kaj misli reči s tem, stara in nova zaveza, ali morebiti sv. pismo stare in nove zaveze? To je poterdil Andrej. Na to ga prične spraševati Leonard: „Kedo te je podučil in prepričal, da je sv. pismo stare in nove zaveze v resnici beseda božja? Od koga si prejel to sv. pismo? Kateri terden dokaz imaš za to?“ Enakoga je priganjal tudi p. gvardijan, naj pove, ali sprejme sv. evangelij, in ako ga sprejme, naj pove, kedo ga je podučil, da je spisal enega sv. Matevž, enega Janez. Andrej ni hotel nič odgovoriti na vsa ta vprašanja, zakaj dobro je sprevidel, na kaj so bila namerjena. Zarad tega mu je rekel Duvenvord: „Oj, Andrej! zakaj ne odgovoriš na to vprašanje? Ali ne veš od koga si dobil Kristusov evangelij? Govori vender!“ Andrej je odgovoril: „Ti zapeljivci so goljufi in sleparji. Kedo dvoji nad besedo božjo? Ali vse kaj družega je, kar namerjajo. Trudijo se in prizadevajo nas prignati do tega, da bi mi spoznali, da nam je besedo božjo izročil njih malik in antikrist, rimski papež. Ali ne spoznate njih zvijače in sleparije?“ Na to so katoličani ponižno opomnili: „Mi se vender ne moremo poprej razgovarjati o sv. pismu in z dokazi sv. pisma eden družega prepričati, dokler ni določeno, da so knjige stare in nove zaveze res božje knjige, božja beseda“. Ko so nekateri iz zbora spoznali, da so njih pridigarji premagani, so posegli katoličanom v besedo, jih pričeli zasmehovati ter so jih slednjič iz zbora zapodili. Tako se je veršil ta razgovor. Vse to je povedal gospod Duvenvordski nekemu redovniku iz Brile.

V omenjenem zboru je bil pričujoč tudi neki meščan iz Bergena na Brabantskem, kjer je bil p. vikarij Jeronim poprej gvardijan. Ko so pripeljali p. Jeronima v zbor, da bi pričeval o svoji veri, ga je vprašal meščan iz Bergena: „Ali te nisem videl poprej enkrat v Bergenu?“ „Seveda si me videl tamkaj“ je odgovoril pater, ki je spoznal tega človeka. „Ali ni tvoje ime Jeronim?“ vpraša oni nadalje. „Da!“ odverne p. vikarij, „in jaz

sem tisti, po katerem me prašáš“. Omenjeni meščan je namreč prej terdil, da je bil zarad p. Jeronima izgnan iz svojega rojstnega mesta. Tega pater na noben način ni hotel tajiti, čeravno je vedel, da bo prišel zarad tega v nevarnost. Enako odkrito in serčno je on tudi spričeval svojo sv. vero. Tajnik je vse njegove besede natančno zapisal. Na to so prignali oba premonštratenza. Odgovarjati sta morala, kaj uči katoliška cerkev o Najsvetejšem zakramentu. Terditev krivovercev, da to, kar se zavžije pri sv. obhajilu, ni družega kot navadni kruh, sta kratko in krepko zavrnila z besedami sv. Pavla: „Kedor nevredno je in pije, ta sam sebi sodbo je in pije, ker ne razločuje telesa Gospodovega“. (1. Kor. 11, 29). Ko so nasprotniki po kratkem boju spoznali, da so premagani, so začeli zasmehovati katoličane, posebno pa p. Jakoba, ki se je tako krepko potegoval za sv. vero. Vender se pripoveduje, da se je Lumnij tudi zelo prilizoval, da bi premočil posebno p. Jakoba. Zakaj njegova mladost, njegov ljubeznjivi govor, njegovo lepa postava je obudila vsmiljenje tudi v terdem sercu grozovitneža. Toda nobena obljuba, nobeno žuganje ni moglo omajati serčnosti marternikov Kristusovih. Ko je bilo vseh sedem jetnikov zaslišania, ne da bi bil kateri od vere odpadel, so jih vkazali odpeljati in zborovanje je bilo končano. Mej zborovanjem je govoril oni gorkumski meščan, nekedaj brodnik in sedaj pridigar krivovercev, ker ni vedel nič pametnega povedati, le o verveh, viselicah in obešanju. Enake besede so se slišale tudi iz ust grofa samega. Nenasitljivo sovraštvo teh ljudi je sicer zahtevalo veliko bolj grozovito in strašno smert, vender so oni bolj mislili na to, kako bi mogli svete služabnike božje najgerje zaničevati in sramotno vmoriti. Podobni so bili morivcem Sinu božjega, na katere smemo obrniti besede modrega v sv. pismu: „K naj sramotniši smerti ga obsodimo“. (Mod. b. 2, 20). Kaker so judje božjega Odrešenika zavoljo tega obsodili k smerti na križu, ker je bila takrat taka smert najsrarnotniša, tako so tudi ti ljudje izbrali za naše marternike najbolj zaničljivo smert na viselicah. Ali sv. Avguštin govori po pravici: „Kristus si je izvolil zarad tega najsrarnotnišo smert, da bi se njegovi marterniki nobene smerti ne vstrašili“.

Mej tem ko se je to godilo v Brili, so se neketeri gorkumski meščani zelo trudili rešiti jetnike. Povedali smo vže, da je poslal mestni zbor gorkumski Orancu pismo, v katerem ga je prosil, naj zapove, da se izpuste vjeti duhovniki. Zarad tega je tudi

v resnici prišlo 7. julija od Oranca pismo v Gorkum, v katerem se je vsem mestnim in okrajnim poglavarjem vkazalo, da ne sme nobeden kakega duhovnika ali redovnika zaradi njegovega stanu in poklica nadlegovati, temuč da imajo oni, kaker vsi drugi, pravico do prostosti in varstva države. To pismo je bilo oddano Marinu, kot poveljniku gorkumskega gradu. Pismo je on za se obdržal in dal prepis nekemu pravdniku, ki se je zelo potegoval za prostost jetnikov, da bi ga nesel v Brilo grofu Lum-niju. Ko mu je bil še mestni zbor vse potrebno naročil, je on drugo jutro odrinil ter hitel v Brilo. Proti večeru je prišel v mesto, ko se je bila pričela že druga preiskava sè sv. marterniki. Naročeno mu je bilo prositi grofa v imenu celega mestnega zbora in gorkumskega ljudstva, za vse jetnike posebno pa za Leonarda, prvega mestnega župnika. Njegova sestra, ki je bila v silni skerbi za brata, je bila pripravljena zanj plačati 10,000 zlatov, denar bi že dobila kjer koli si bodi. Poslanca so peljali h grofu, kateremu je moral pokazati potni list. Ta je bil spisan od gorkumskega mestnega pisarja ter se je pričel: „Moj gospod, Marin Brant, vkažuje vsem državnim služabnikom, naj ne delajo temu I. nobenih ovir in zaprek na popotovanju itd.“ Podpisal je ta list Marin sam. Ko so slišali plemenitaši, ki so stali okrog grofa, da se imenuje Marin v pismu „gospod“, so bili zelo nejevoljni nad prederzuostjo tega človeka iz tako nizkega stanu, posebno ker so ga imeli na sumu, da si hoče prisvojiti stalno gospodstvo ali poglavarstvo v Gorkumu. Vzrok nejevolje je bil najberž ta, ker so si nekateri že sami sebi to mesto izbrali. Ta slaba volja je mnogo škodila jetnikom, ketere je imel poslanec priporočati tudi v imenu Marina. Na to je predložil poslanec pismo mestnega zbora. V njem se je spričevalo, da so jetniki, ketere so bili pripeljali iz Gorkuma v Brilo, vsi pošteni, častiti možje, da niso nigdar stregli po življenju ali blagu kakega človeka, marveč so si pridobili mnogo zaslug za občni blager takega mesta, kaker posameznih meščanov.

Slednjič je izročil poslanec tudi pismo Oranca na vse mestne poglavarje, v katerem je bilo vkazano skerbeti za varnost in prostost duhovnikov in redovnikov. Razun tega je posebno še povdarjal, da je bilo pri izročitvi gorkumskega gradu razločno in s prisego zagotovljeno življenje vseh, ki so bili takrat v gradu, duhovnikov, redovnikov in tudi vseh drugih brez razločka.

Vse to je natančno in skerbno razložil poslanec, učen in

spreten mož. Ali grof je na vse to razburjen od svoje strastne grozovitosti odgovoril, da je vže davno prisegel, pokončati vse farje in menihe, ketere bodo pripeljali v Brilo; nepreklicljivo je sklenil na ta način meščevati smert grofov Egmonta in Horna in drugih belgijskih plemenitašev, ketere je bil vkažal pomoriti kruti vojvoda Aljba; povelje Oranca ga nič ne briga; on ne potrebuje, da bi mu kedo kaj predpisoval; on je ravno tako gospod in poglavar, kaker oni; kratko. on ne spozna ne Oranca ne koga družega za svojega predstojnika, keterega bi moral slušati.

V svojem govoru le z besedico ni omenil pogodbe, ki se je bila sklenila pri izročitvi gradu. Mislili so neketei in ne brez vzroka, da ni nobena reč bolj zaprečila izpustitve jetnikov, kaker povelje Oranca. Zakaj ošabni in čistihlepni mož ni mogel prenašati, da se kedo sklicuje na koga družega, kot njegovega višjega. Saj je znano, kar govori modri v sv. pismi: „Mej prevzetnimi so vedni prepiri“. (B. preg. 13. 10).

Plemenitaši, ki so bili okrog grofa, niso bili vsi enega mnenja. Neki Trelong, ganjen od prošenj in obljub prijateljev marternikov, se je v resnici zelo prizadeval rešiti svete može. Brederoda pa ni bilo mogoče pridobiti za to najpravičniso zadevo, ne s prošnjami ne z denarjem. Enako so si eden drugemu nasprotovali tudi gorkumski meščani, ki so bili prišli v Brilo. Katoličani in sorodniki marternikov, posebno oba brata p. gvardijana, so vse poskusili, da bi rešili jetnike iz smertne nevarnosti. Ali ti, ki so bili vdani hezom, so se svojim podpihovanjem vničili vse prizadevanje dobrih ljudi. Nalašč so prišli v Brilo le za to, da bi spravili toliko prej svete može na viselice.

Vnovič se je pokazala čudovita stanovitnost p. Nikolaja in zvestoba, s katero se je zavezal Begu in svojim sobratom. Njegova brata sta se na vso moč trudila, da ga rešita. S tera namenom sta bila prišla v Brilo in ko sta spoznala, da ni več časa zgubljati, sta napela vse moči za rešitev svojega brata. Dosegla sta bila tudi vže toliko, da smeta vzeti seboj svojega brata, pa edino le njega, in oditi kamer koli hočeta. P. Nikolaj se pa tudi zdaj ni vdal, da bi zapustil svoje tovariše v trenutku, ko so imeli pričeti najhujši boj. Ta vzrok je bil gotovo pravičen, posebno zarad neketerih, ki so bili jako slabi. Da bi mogli srečno prestati sveti boj, je bil potreben gotovo zgled in spodbujanje od strani tistih, ki so pri njih kaj veljali, toraj pred vsem njih pred-

stojnika, na katerega so bile operte oči vseh. Zarad tega je on ponovil obljubo, katero jim je bil dal v Gorkumu, tudi zdaj v ječi v Brili ter zagotovil svoje sobrate, da jih ne bo zapustil. Ko sta brata p. gvardijana videla, da na ta način nič ne opravi, sta poskusila drugači. Dali so jima bili upanje, da je mogoče rešiti vse jetnike, pa le pod tem edinim pogojem, ako odpadejo od papeža, zarad drugih verskih reči jih hočejo pri miru pustiti. Mislila sta tedaj, da bo lahko pridobiti frančiškane za to, ako se jima le posreči pregovoriti p. Nikolaja. V ta namen sta si sprosila dovoljenje, da je smel p. Nikolaj za kako uro zapustiti ječo ter priti k njima na pogovor v hišo višjega vojaškega sodnika.

XVIII. POGLAVJE.

Kako sta si prizadevala brata pregovoriti p. Nikolaja. —
Njegova stanovitnost. — Grof Marški obsodi sv. može k smerti.

Proti večeru so pripeljali p. Nikolaja v omenjeno hišo, kjer sta ga brata precej pričela s prošnjami, prilizovanjem, obljubami in raznimi dokazi pregovarjati, naj se odpove papežu. Oba sta mu tudi ponudila stanovanje in hrano v svoji hiši, zakaj vedela sta, da pri krivovercih ne bo hotel iskati službe in živeža.

Na vse ponudbe in prigovarjanje je odgovoril marternik Kristusov: „Zahvaljujem vaju sicer za vajuno bratovsko ljubezen, za vajun trud in prizadevanje, da me rešita smerti, kaker tudi za vse drugo, kar mi ponujata. Vender hočem raje v tem trenutka preterpeti smert za čast božjo, kaker pa tudi le za las odstopiti od katoliške vere, saj vmreti bom tako enkrat moral“. Ker pa brata le nista odjenjala, jima je rekel: „Kako, brata moja! ali bi bilo prav, da jaz zapustim, zarad vaju in na vajune prošnje, svojega Gospoda in Boga ter stopim pod zastavo satanovo? Ne, nigdar ne! Bodita prepričana, da ga ni človeka na celem svetu, zarad keterega bi jaz kaj tacega storiti hotel, kaker gotovo mi Bog pomaga!“ „Ljubi brat,“ je odgovoril eden od njiju, „tega mi dva nikaker ne zahtevava, da se ti odpoveš Bogu, temuč le papežu, ki vender ni Bog, temuč le človek. Pomisli na dalje. Ali si ti tak nespametnež, da siliš vmirat zanj, ki bi se za te ne dal martrati tudi ne na enem perstu? Kako hvaležnost ti bo on skazal, ako zanj smert preterpiš?“ Še mnogo

enacega sta mu govorila, ker v svoji posvetnosti nista razumela duha božjega ter sta bila svojemu bratu le v spotiko na potu Gospodovem. Toda p. Nikolaj je bil opert na terdno skalo Kristusa, čiger namestnika na zemlji je častil ter se zaradi tega ni dal pregovoriti, da bi tudi v najmanjši reči odstopil od katoliške vere. On ni le njih nespametnega besedičenja zavernil, temuč je tudi pojasnil resnico s terdnimi dokazi. Dobro je vedel, kar je tolikokrat drugim pridigoval, da ni zadosti, ako kedo spoznava, da veruje v sv. katoliško cerkev, temuč mora v njej tudi živeti in ostati kot pravi živ ud. Vedel je pa tudi, da ni druge prave cerkve, kaker ta, katero je izročil Gospod sv. Petru in njegovim naslednikom in katera bo vedno ostala do konca sveta, ne glede na napadanja peklenskih vrat. Kedor se tedaj odpove nasledniku sv. Petra, se odpove pravi cerkvi pravovernih kristijanov, katerih pastir, učenik in poglavar je on. Kedor pa to stori, ta se ne odpove človeku, temuč Bogu samemu in po spričevanju sv. Ciprijana ne more imeti Boga za očeta, ako noče imeti cerkve za mater.

Ko se p. Nikolaj na ta način ni dal pregovoriti, sta brata prinesla neko flamsko prestavo sv. pisma, da bi zaverгла ž njo nazore patrove. Prebrala sta neketera mesta iz nje, da bi omajala njegovo stanovitnost v veri. Toda ni se jima posrečilo. Saj je bilo p. Nikolaju dobro znano sv. pismo in zato mu ni delalo nobenih težav omenjena mesta sv. pisma tako razložiti, kaker jih razlaga katoliška cerkev, zavreči vgovore ter z drugimi besedami sv. pisma premagati nasprotnika. Brata sta toraj sprevidela, da je vsak razgovor brezvspešen. Vkazala sta tedaj pripraviti dobro večerjo, zadnjo za sv. marternika, ter ga skušala razvedriti z jedjo in pijačo, da bi omehčala vsaj na ta način njegovo termo, kaker sta imenovala njegovo stanovitnost. Jedi in pijače se sveti mož ni branil, ker je bil ves oslavljen od lakote in terpljenja v ječi. Tudi ni bil žalosten in otožen, temuč jako vesel, tako da se je eden pričujočih silno čudil, da more človek ki ima skoraj gotovo smert pred očmi, tako miren in vesel biti. Mi pa si ta notranji mir serca lahko razlagamo, ker vemo kako sv. Duh pravičnega tolaži in krepča sè svojo milostjo. Zakaj, modri govori v sv. pismu: „Pokojna vest je kaker vedna gostija“.

(B. preg. 15. 15).

Zdaj, ko se je bil p. Nikolaj pokrepčal z jedjo in pijačo, sta ga brata pričela vnovič na vse mogoče načine pregovarjati,

ker sta mislila, da se bo slednjič le vdal, da se le reši njih sitnosti in nadležnosti. Prosila sta ga in rotila, naj vender vsaj za trenutek v tako majhni reči zataji svojo versko gorečnost ter reši svoje življenje. „Verovaj kar hočeš, sta mu govorila, imej pa zaperto v persih to svojo vero, saj nama je vse eno, ketere vere se deržiš, da te le rešiva te sramotne smerti. Ta te pa prav gotovo čaka, ako za trenutek ne zatajiš papistovske vere“. Ali tako govorjenje ni premotilo patra, ker je imel pred očmi besede aposteljna: „Sè sercem se veruje v pravičnost, z ustmi se pa priča v zveličanje“ (Rimlj. 10, 10). Zarad tega je sè vso resnobo zavernil svoja brata ter s tem jasno pokazal, da sicer ljubi svoje sorodnike, da jih pa mora po zapovedi sv. evangelija tudi znati sovražiti ako mu delajo zapreke na poti k Bogu. Kako malo vredno se mu je pa zdelo za kratek čas podaljšati svoje življenje, nam pričajo te njegove besede: „Kaj je bolj nespametnega, kaker za kratko podaljšanje življenja, ki ga tudi eno uro nisem gotov, vero zatajiti, Boga razžaliti in večne peklenske kazni si nakopati! Saj se lahko prigodi, da precej na to vmerjem; sicer bom pa tako moral vmreti čez kakih šest ali sedem let“. Sv. mož si je le še malo let odmeril, čeravno je bil v najlepši moški dobi in terdnega zdravja. Tudi je menil, da zanj smert ni več tako strašna in bridka, ker je dobil od nje vže nekaj predokus v gorkumski ječi. To njegovo govorjenje, kaker tudi njegovo poznejše obnašanje je zadesti pokazalo, da se on ni bal tistih, ki telo vmore, duše pa ne morejo vmoriti, da se je pa bal sè svetim in otroškim strahom tistega, ki more dušo in telo pehniti v pekel. (Mat. 10, 28).

Čeravno sta brata p. gvardijana vže zgubila vse upanje, da omajata stanovitnost sv. moža, sta ga vender vedno in vedno prosila, naj vsaj sprejme vže prej dano ponudbo ter reši samega sebe sramotne smerti, ko svojim tovarišem ne more pomagati. Toda p. Nikolaj je ostal terden kot skala ter ponavljal besede: „Nikedar ne bom zapustil svojih sobratov in ljubih tovarišev, katerim sem dal iz najpravičniših vzrokov svojo besedo, pri njih hočem ostati do smerti. To je moj neomahljiv sklep. Od tega, ako Bog da, me ne odverne nobena reč“.

Večerja je bila končana in po tako dolgem, brezuspešnem razgovoru sta brata zelo žalostna obupala pregovoriti patra. Zatoraj sta šla proč jezna na brata, ker sta imela njegovo nepremagljivo stanovitnost v spoznavanju katoliške vere za termo in

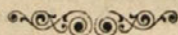
terdovratnost. P. Nikolaj pa, ki je bil zelo truden zavoljo teh neprestanih sitnosti in nadležnosti po noči in po dnevi, se je v oni izbi vlegel na klop ter kmalu terdno zaspal, ne zméne se za nevarnost, ki ga je čakala. Čeravno je bil nekoliko ur pri bratih prost in se je bil pokrepčal z jedjo in pijačo, so bile vendar te ure zanj hujše, kakor ke bi bil moral sè svojimi tovariši v ječi terpeti. Mej tem sta pa njegova brata, najberž na njegovo prošnjo, poskerbela, da se je tudi ostalim jetnikom nekoliko boljše postreglo; dobili so v ječo nekoliko kruha, sira in piva.

Mej tem, kar se je z jetniki pozno v noč godilo, je grof Lumnij, ki je ta čas popival in se bolj ko po navadi vpijanil, vzel v roke, ali nalašč ali le slučajno, ono pismo, v katerem je bilo zapisano povelje Oranca. Ko ga je prebral ter opazil, da mu Marin ni poslal pisma Oranca samega, temuč le prepis, je kar prebledel od jeze in togote. Tak je bil, da so bili vsi pričujoči zelo prestrašeni. Na to je pričel kričati: „Kaj se prederzne ta zanikerni, nič vredni človek Marin? Kaj neki misli, da je ta berač, ta potepuh, ta težak? Kaj se derzne, pravim, ta zarobljenec, da pošlje meni prepis, za se pa obderži lastnoročno pismo, kakor bi vže bil v Bog ve kaki veljavi in časti? Toda kaj se jaz brigam tudi za samega kneza Oranskega? Ali bo on meni vказoval? Ali ni bolj prav, da mu vказujem jaz, jaz ki sem največ storil, da se je na bolje obrnilo v državi? Zato se pa tudi nič ne menim za njegove vказe in še manj za ta prepis njegovega pisma. Zdaj precej pokažem v djanju, da sem jaz gospod, da storim karkoli sam hočem, da ne poznam nobenega človeka, ki bi meni vказoval“. Na to je zapovedal, ves divji od jeze, višjemu sodniku, naj nemudoma odpelje vse duhovnike in redovnike brez razločka, kar jih je v ječi, na viselice in naj ne dovoli nobenemu odkupiti se, ako ponudi še toliko denarja. Omaljku je pa še posebej naročil, naj strogo pazi, da se to njegovo povelje natanko in hitro izvrši. Pri tem je v eno mer ponavljal, da je on gospod, da mu nima nihče nič vказovati. Tako je tedaj o polnoči, ko se po postavi še sodba izreči ne sme, pijan in od jeze zdivjan človek izrekel naj krivičniso sodbo, ter obsodil k sramotni smerti svete može, mašnike Gospodove in redovnike.

Hlapci teme so to obsodbo izvršili v največi naglici in enaki krivičnosti. Kaker hitro so bili neketeri zaslišali povelje grofa, so berž hiteli v hišo, kjer je mirno in sladko spal p. Nikolaj. Z enako mirno vestjo je tudi nekedaj spal sv. Peter v

sredi vojaških straž, čeravno je imel drugi dan v smert peljan biti. Enaki dušni mir je pokazal v tem stoletji ko se je versila naša zgodba tudi Janez škof Rošesterski. Vojščaki so toraj p. Nikolaja poklicali ter ga sè suvanjem zbudili iz terdnega spanja. Na to so ga peljali k njegovim tovarišem. Ko so mu rabeljni naznanili grofov vkaz, je neki rekel: „Kar pošlje Gospod, tega se ne smem braniti. Ako me hočete, grem rad z vami“.

Na to so odpeljali vojščaki vse jetnike, po dva in dva za roke vklenjene, 9. julija okolu ene ure po noči, pred mestna vrata. Vojščaki, pešci in konjiki so šli z velikim hrumom in vpi-tjem naprej; njim se je pridružila cela druhal iz mesta. Semkaj so zdaj pripeljali tudi frančiškanskega lajika Henrika; on je bil namreč, kaker smo vže povedali, še z dvema drugima odločen od družbe marternikov, ker je bil na sumu, da se je odpovedal ka-toliški veri. Mej potjo je odkril skesan svojo vest P. Antoniju van Weert, keterega mu je bil p. gvardijan vže poprej izbral za spovednika, da bi po dobljeni sv. odvezi mogel bolj serčno iti v smert. Tudi vsi drugi so se podvizali v sv. spovedi očistiti svojo vest malih pogreškov, ketere so v svoji človeški slabosti more-biti storili mej terpljenjem in zaničevanjem v ječi, ter se tako dobro pripravili za zadnji boj in smert. Zdivjani in surovi ljudje se pa tudi zdaj, ko so bili marterniki vže na potu v smert, niso mogli zderžati, da bi jih ne žalili; eni so se iz njih norčevali, drugi jih celo suvali in pretepali. Teh pa, ki so šli v smert, je bilo vseh skupaj eden in dvajset.

Sveti rožni venec.

(P. L. H.)

Častitljivi del.

V. Keteri je tebe, Devica, v nebesih kronal.

In vkoreninila sem se mej častitim ljudstvom,
ketero je del mojega Boga in njegov delež, in v
družbi svetnikov je moje stanovanje.

(Sir. 24, 16.)

Slava Marije.

Ko je bila preblazena Devica Marija pripeljana od svojega sinu, našega Izveličarja, iz solzne doline v nebesa, da vživa

večno veselje za plačilo njeni zvestobi in požertvovalnosti na zemlji, tedaj so se zbrali nebeški domačini, angelji in svetniki, ter občudujoči in stermeči nad veličastnostjo deviške Matere božje so klicali vpraševaje : „Kedo je ona, ki prihaja iz puščave, polna oveseljenja, naslonjena na svojega ljubega?“ (Vis. pes. 8. 5.) „Kedo je ona, ki prihaja kaker vshajajoča zarja, lepa kaker luna, izvoljena kaker sonce, strašna kaker vrejena versta vojnega ležišča?“ (Vis. p. 6, 8.) — Na desnici Jezusa Kristusa, kralja nebeškega, stoji Marija kraljica nebeška v prekrasni obleki. Nanjo obračajo sv. učeniki besede kralja Davida, ki pravi : „Kraljica stoji na tvoji desnici v zlatem oblačilu, ogernjena s pisano obleko. Kralj bo želel tvoje lepote; zakaj on je Gospod tvoj Bog, ter ga bodo molili. — Vse veličastvo kraljeve hčere je znotraj (dušna lepota, čisto serce); v zlatih robovih, s pisanim oblačilom je ogernjena, za njo se bodo device h kralju peljale, peljale z veseljem in radovanjem“. (Psl. 44, 10. in d.) Kratek smisel teh besed je ta : Sin pelje svojo mater v veličastvo, jej dene krono na glavo, ter jo postavi za „Kraljico Svetnikov“, Marija, kraljica devic, pelje za seboj vse tiste, ketere so jo posnemale v devištvu, in vse skupaj pojó jagnjetu — sveto, sveto, sveto.

Marija v nebeški slavi je tista žena, ki jo je videl sv. Janez v skrivnem razodevenji : „In veliko znamenje se je prikazalo na nebu : žena sè soncem obdana, in luna pod njenimi nogami, in na njeni glavi krona iz dvanajst zvezd“. (12, 1.). Luno, znamenje spremenljivosti, ima pod nogami, ker je povišana nad vse, kar je nestanovitnega, minljivega; ogernjena je sè soncem, to je, obdana je sè sončno svitlobo, ker ima spoznanje pravega Boga, njegovih sklepov, njegovega razodevenja; njeno veličastvo, nje slava je nespremenljiva kaker sonce.

Glava ji je venčana s krono dvanajsterih zvezd, ki pomenjajo njene prednosti pred vsemi. Na Mariji je storil Bog čudeže vsmiljenja v zveličanje človeštva; Marija je blažena na duši in telesu pred vsemi ženami. Marija jedina je brez podedovanega greha spočeta in rojena; ona edina je bila pozdravljena od angelja, in obsenčena od sv. Duha, ona jedina je spočela Besedo božjo po neizrekljivem načinu. — Na telesu je Marija blažena, ker je ona prva njenega spola posvetila in darovala Gospodu Bogu devištvu; ker je nosila Božje dete brez težav, ker je porodila brez bolečin. — Na duši, po sercu je Marija

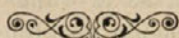
blažena ; njene verline, kreposti, čednosti so : njena deviška čistost in siamožljivost, globoka ponižnost, nje terdva vera, njena stanovitnost v terpljenji in v serčnih britkostih.

Vsled teh prednosti je Marija povišana v nebesih nad vse svetnike ; Gospod jo je postavil za kraljico svetnikov, tako da jo vsi svetniki častijo za svojo kraljico. Njej velja hvala sv. Duha, ki preslavlja nje prednosti z besedami : „Veliko hčeri je nabiralo bogastvo, ti si presegla vse“. (Preg. 31, 29.) Njej veljajo tudi besede Sirahove : „V sredi njenega naroda jo povišujejo, in v zbirališču svetnikov se jej čudijo, in v množici izvoljenih je hvaljena, in mej blagoslovljenimi je blagoslovljena.“ (22, 3.) — Sv. Bonaventura pravi : „Na zemlji ni nobena stvar toliko milosti prejela kaker Marija, v nebesih nobena tolike slave kaker Marija“. In sv. Anzeljm kliče : „Marija ! Tebi ni nič jednakega, nič vzvišenejšega, razen Boga. Da, Marija ! Ti Gospa, ti si v veličastvu vzvišena nad vse druge ; ti si višje, kaker apostoli, patrijarhi, proroki, marterniki, device — višje kaker vsi svetniki skupaj.

Marija pa, vselej ponižna dekla Gospodova, je vselej, pri vsem poveličanji, dajala čast in hvalo Bogu, Gospodu svojemu. — Kaker je poveličevala Marija Boga in zahvaljevala se mu pri teti Elizabeti, da jo je milost Božja izvolila za mater Odrešenikovo : tako se je gotovo tudi zahvalila pri svojem poveličanji, pri kronanji za kraljico nebeško, zakaj ketere besede bi bile bolj prikladne za izraženje čutil presvete Device pri kronanju v nebesih, če ne „*Magnificat anima mea Dominum*“ to je : „Moja duša poveličuje Gospoda, in moj duh se veseli v Bogu, mojem Izveličarju ; ker se je ozerl na nizkost svoje dek-le (ker jo je izvolil mater sinu). Glej ! odsehmaj me bodo srečno imenovali vsi narodi ; zakaj velike reči mi je storil on, ki je mogočen, in sveto njegovo ime.“ (Luk. 1, 46.) — Koliker več milosti je prejemale Marija od Boga, čim bolj je bila odlikovana in poviševana, tem bolj se je ona sama poniževala. In ta ponižnost je najlepši venec preblažene device. —

Sedaj pa premišljujmo slavo Marije v nebesih. Da imamo nekako prilično podobo o spremenjenji deviškega telesa Marijinega, spomnimo se, kar beremo v evangeliju o spremenjenji našega Gospoda in Izveličarja na gori Taborski : „Njegov obraz se je svetil kaker sonce, njegova oblačila so bila bela kaker sneg“ (Mat. 17, 2), tako da učenci niso mogli prenašati pogleda

— in pri vstajenji Gospodovem, ko je šel iz groba sè spremenjenim telesom, popadali so čuvaji kar na tla, omoteni od bliščeče svitlobe. Temu spremenjenemu telesu našega Izveličarja mora v nebesih podobno biti tudi deviški čisto, brezmadežno telo Marijino; saj nam zaterjuje sv. apostelj Pavel, govoreč o vstajenji: „Jezus Kristus bo premenil naše revno telo, ker ga bo vpodobil svojemu častitljivemu telesu po svoji vsegamogočnosti“. (Filip. 3, 21.) Če je res, pa je res, da bodo vživali svetniki v nebesih po različnostih svojih zaslug in čednosti izveličanje tudi v različnih stopnjah, v različni obilnosti, v različnem veličastvu: za koliko mora preseči čast in slava Marije vse druge svetnike, ker je presegla na čednostih, zaslugah, na milosti in dopadajenji Božjem vse druge; zakaj nihče ni ljubil Boga toliko kaker Marija, nihče ni bil od Boga ljubljen toliko, kaker Marija. Drugačna je svitloba sonca, drugačna mesca, drugačna zvezd; da, zvezde, so tudi mej seboj različne po svitlobi. „Tako bo tudi vstajenje mrtvih“, pravi sv. Pavel. (Kor. I, 15, 41.) — Mi sedaj tega ne moremo umeti, tu neha naše mišljenje, tu omaga pero Mi samo kličemo: Marija, kraljica nebeška! Zdravje božnikov — pribežališče grešnikov — tolažnica žalostnih — pomočnica kristijanov — prosi za nas.

Blaženi Janez z Aljvernije,

tovariš svetega Frančiška iz njegovega 1. reda.

Osmo poglavje.

O božji modrosti, kije bivala v njem.

Janez je dosegel, kaker se vidi, najvišjo stopnjo premišljevanega življenja in ravno tako je imel dar, uriti se vsaki čas in povsodi v premišljevalni molitvi. Ako je bil v celici, je bil vedno zamišljen v Boga; ako je bil mej brati in pri ljudeh mej svetom, ga tudi tu nikedar ni zapustil duh zbranosti; vedno je pazil, kaj moli. Prav pogostoma so ga opazovali, kako obrača oči proti nebesam, mejtem ko iz globočine serca kvišku pošilja sladke zdihljeje in vsled sladkosti, ki mu jo občuti duh, izgovar-

ja tolaživne besede.¹⁾ Ne redko smo ga slišali v tihi noči iz njegove celice, ki je bila vendar precej daleč proč od samostana, kako je glasno klical in z globokimi zdihlji prosil božjega vsmiljenja za grešnike. Slišali smo, kako je k Bogu obrnjen klical besede: „O rex gloriae“, o kralj slave, s tako močnim in za človeški sluh nenavadnim glasom, da sta strah in groza, ki sta spreletavala pričujoče, dovolj jasno pričala, tukaj mora biti sam Bog zraven v svojem veličanstvu, ki se pogovarja z njim kakor s služabnikom in preljubljenim sinom.

Večkrat in mnogi so ga našli zamaknjene v celici, kjer je molil, in taki, ki v teh stvareh niso imeli nobene skušnje, so mislili, da se je znebil telesnih vezi in da je mertev. To milost je prejel kot plačilo svoje čednosti že v zgodnji mladosti, v deški in v mladeniški dobi, in sicer v toliki meri, da se je neke- terim neverjetno zdelo. Eden njegovih duhovnih očetov ga najde enkrat zamaknjene. Dasi ta sam zase ni čisto nič dvojil, je venderle take zraven poklical, ki niso verjeli, da mu je Bog podelil to milost, naj bi zdaj sami videli in se prepričali. Zato dene- temu možu žerjavice na roko. Čeravno je žerjavica napravila globoko opekline, vendar služabnik božji ni v tistem trenutku čisto nič čutil. Ko se pa zave, s prevelike bolečine glasno zavpije, in dolgo časa je terpclo, da se je rana zacelila. Res da se je popolnoma zacelila, ali znamenje opekline smo vedno videli.

Za trdno vemo in verjamemo, da so se mu mej molitvijo in premišljevanjem prikazovali svetniki in da je prejemal čudovita tolažila. On sam je to povedal prijatelju sobratu, ki ga je z vednimi in nadležnimi prošnjami k temu pripravil: pa vselej še le tako, da mu je ta prej obljubil na pošteno besedo, da bo molčal in nikedar nikomer nič od tega razodel, dokler živi. Ta prijatelj pa je dobro sprevidel, da mu je Janez od mnogo stvari le malo jih razodel, večje in višje pa da je zase obdržal. Jez pa

¹⁾ Tako je natančno spolnjeval besedo Gospodovo: Molite brez prenehanja! Na tak način se spolnjuje beseda svetega Avguština; „Kdor zna prav moliti, zna tudi prav živeti.“ „Če koga vidim,“ pravi sveti cerkveni učenik Bonaventura, „ki ne mara za gorečo molitev in ki ni napolnjen z gorečo in veliko skerbjo zanj, mi je kar prec jasno, da nima čisto nič nekega izverstnega daru. In kedorkoli ne moli k Bogu in se ne trudi, da bi se vedno razveseljeval s pogovorom z Bogom, ta je mertev in brez življenja in brez zdrave pameti, ker ravno to je najočitniše znamenje nespameti, da kedo ne sprevidi velikosti te časti in da ne ljubi gorečnosti do molitve.“

menim, da so ta sporočila koristna vernim za pospeševanje pobožnosti, zato sem sklenil, da zapišem, in sicer ne vsega, kar vem, temuč le nekaj, in še to ne po tistem redu, kakor se je zgodilo, temuč kakor mi ravno na misel pride.

Deveto poglavje.

Kako se mu je sveti Lovrenec dvakrat prikazal.

Nekega dne, ko je tega tako svetega moža prevzela prav posebna pobožnost do sv. Lovrenca in je prišel ravno praznik tega svetnika, poje Janez s svojimi brati na koru prve večernice. Ko pa primolijo do tistega psaljma, za katerega se poje predpev: „Hrepenela je moja duša po tebi, o moj Bog, ker je ogenj moje meso zate žgal“, vidi mej korom pred altarjem živo ogelje in nad njim raženj, na katerem opazi razgaljenega in ožganega blažnega Lovrenca, ki ga pogleda kakor kak angelj. Pri tem pogledu se zamakne vpricho vseh bratov. Pa vendar vzroka tega zamaknjenja ne vedo; sploh čisto nič ne opazijo o prikazni. Zamaknjen ostane do sklepnih molitev. Ko se pa te začno, se zopet zave in poje z brati dalje hvalo božjo v koru.

Po dokončanih sklepnicah ostane še dolgo časa in moli pred samostanskim altarjem ter premišljuje posebno še terpljenje in martre svetega marternika. Kar se mu tu na enkrat prikaže sveti Lovrenec, s herbtom obrnjen proti altarju, tako kakor mašnik, keder je obrnjen proti ljudstvu, oblečen v erdečo daljmatiko¹⁾, deržé častitljivo orodje marterništva, raženj, v levici in bliščečega obraza. Pri takem pogledu svetnika, ki ga je obenem dobro spoznal, od samega veselja kar skipi serce svetemu možu. V takem stanu ostaneta oba nekoliko časa: sveti marternik stoje in Janez kleče, ne da bi eden z drugim spregovorila. Slednjič nagovori Lovrenec našega blaženika takole: „Brat Janez, ali vidiš tale raženj?“ — „Da, vidim ga“, odgovori služabnik božji. — „Zavoljo tega ražnja“, reče nato blaženi Lovrenec, „vživam zdaj v nebesih veliko blaženstvo in v cerkvi na zemlji veliko češčenje in praznovanje“.

„Zato“, pravi dalje, „ne opešaj in ne bodi ti žal, še delati pokoro, ki jo delaš: ker zavolj pokore, ki jo opravljajo verniki na

¹⁾ Daljmatika je zgornja obleka levitov pri sv. maši.

tem svetu, se jim pripravlja večno veselje⁴. Po teh besedah zgine blaženi marternik Kristusov, sveti Lovrenec⁵).

Deseto poglavje.

Kako se mu je prikazal bl. Frančišek
z ranami.

Drugikrat ga obide misel, da bi ne samo ob času (cerkvenega) štiridesetdanskega posta delal ostro pokoro, temuč tudi ostali čas leta. Precej seloti tega. Mej tem spokornim življenjem se oberne zè vso pobožnostjo k blaženemu Frančišku²) in ga poprosi dveh milosti. Ena bi bila, naj mu naznani, če je tako ostra pokora prijetna Bogu in njemu, druga, naj bi mu pokazal rane od Kristusa njegovemu telesu vtisnjene.

Ko se je tako ostro pokoril in goreče molil,³) se mu pri-

¹) Verska resnica je izrečena na tridentinskem zboru, „da mora biti celo življenje kristijanovo vedna pokora.“ V resnici, biti Kristusov učenec in hteči postati enkrat tovariš njegove slave, to zahteva potrebno vedno pokoro. Zakaj vedno se mora spolnjevati beseda Zveličarjeva: „Akó hočeš biti moj učenec, zatajaj samega sebe, vzemi svoj križ nase in hodi za menoj. „To je sicer nekervavo, pa včasih prav terdo in zato tako jako zaslužno marterništvo, ki ga ima kristijan na sebi izverševati, bodisi s prostovoljnim zatajevanjem, odpovedjo ne le temu, kar bi bilo prepovedano, temuč celo temu, kar bi bilo pripuščeno. bodisi s tem, da sprejmemo, kar pošlje Gospod in pripušča terpljenja, zaničevanja, zapostavljanja i. t. d. Po taki spokorni poti se gre gotovo proti nebesam. Ta pa so vsega vredna. K temu marterništvu je zato navadno sveti Frančišek spodbujal z besedami:

„Bratje, velike reči smo obljubili, še večje so nam obljubljene.

Spolnujmo one, zdihujmo po teh.

Slast (greha) je kratka, kazen pa večna.

Terpljenje (tega sveta) je majhino, veselje (nebeško) neskončno.

Veliko je poklicanih, malo je izvoljenih.

Vsak pa bo po svojih delih prejel plačilo.

Bratje, dokler imamo čas, delajmo dobro. —

²) Kaker je bil Janez zvest sin svetega očeta, tako je bil tudi njegov preserčen častivec. Zato se mu je pa tudi večkrat prikazal. Iz ljubezni in hvalečnosti do Boga zavoljo povišanja svetega Frančiška je zložil v čast svetemu Frančišku lepo predglasje, ki kar puhti serafinske ljubezni. Moli se vse praznike svetega očaka, kaker tudi na praznik vseh redovnih svetnikov (20. listopada). Janez ga je zložil v Florenciji in papež Sikst IV. ga je poterdil z odlokom 13. listopada 1482 za čeli red. (Vading).

³) Daritve — zatajevanje in pokora — in molitev ostanejo vedno tista dva ključa do božjih milosti.

kaže nekega dne mej bdenjem in molitvijo ves vesel in radosten blaženi Frančišek in prijazno se z njim pogovarjaje mu podeli obojno milost, za katero je prosil. Najprej mu reče: „Moj sin, to pač ne gre, da bi vedno tako ostro živel, ker ni mogoče, da bi kedo to dolgo časa zderžati mogel. Dobro je, da se človek včasih poniža k telesni slabosti, da bo mogel potem tim veseliše in močnejše Bogu služiti“. Potem pa pristavi: „Glej tu, moj sin, rane, ki si jih želel videti“. In zdaj mu pokaže svoje roke, noge in stran. Poln začudenja ogleduje zvesti sin ta znamenja milosti in pade tako rekoč od samega strahu pred noge tistega, ki mu jih je pokazal. Precej ga blaženi Frančišek zopet vzdigne in tako nagovori: „Vstani in dotekni se jih!“ Poterjen v Gospodu se Janez zdaj oserči, dotakne se svetih ran in pomaje žreblje. Pri tem se prepriča, kaker je sam pravil, s svojimi očmi o resnici tega, kar je sveti Bonaventura glede svetih ran pisal v svoji legendi (življenju sv. Frančiška, gl. 15), da so se namreč žreblji, če jih je kedo pritiskal na eni strani, prikazali na drugi strani. Pri tem srečnem prikazanju in dotiku je čutil Janez tako serčno sladkost in veselost, in tako prijeten duh, da je, ko je zginil blaženi oče, še kacih osem dni ostal na tem kraju in ta čas ni mogel vžiti nobene jedi, in vse, kar je videl, se mu je zdelo zoperno.

Enajsto poglavje.

Kako je Janez videl Kristusa in blaženega Frančiška na provincijalnem kapiteljnu v boji s hudičem.

Še nekaj drugega hočem zdaj povedati, kar je videl v razločni prikazni ob času molitve in se tiče svetega Frančiška. Enkrat so se zbrali bratje Jakinske pokrajine, iz katere je bil, kaker smo slišali, tudi Janez, k provincijalnemu kapiteljnu, da bi vpričo in pod predsedništvom generalnega ministra, brata Matēja iz Akvasparte, ki je bil kesneje kardinalj Portoski, volili provincijalnega predstojnika. Mož božji, Janez, pa začne moliti, da bi od Boga sprosila provinciji dobrega provincijalja. Na kapiteljnu pri volitvi zbrani redovniki pa so bili zelo needini v svojih mnenjih. Bil je namreč mej njimi eden, ki je zelo hrepenel po tej časti, čeravno je bil nesposoben za tako veliko in težavno službo. Janez, ki je ob času volitve še bdel in molil, vidi prav

jasno in razločno Kristusa, ki sedi na tronu, in blaženega Frančiška in sovražnika človeškega rodu, ki stojita zraven božjega veličanstva in se hudo mej seboj prepirata. Besed, ketere sta govorila eden drugemu, boreča se pred obličjem Kristusovim, ni mogel razumeti. Vender pa je v pobožnem premišljevanji sprevidel, da je sovražnik vsega dobrega naganjal brate, naj izvolijo nesposobnega provincijalja, ki se sam sili in ponuja, da pa Frančišek tega ni hotel terpeti in ne zapustiti svojih sinov, in da je zato Kristusa prosil, naj nikaker ne pripusti, da bi pri tej volitvi sovražnik človeškega rodu dosegel svoj namen. Kmalu zatem opazi služabnik božji, kako je Frančišek hudobnega duha spodil od strani Gospodove, in videl je ob enem, kako hudič ves zbehan proč beži. Svesti si in nadejaje se, da bo zdaj dober provincijal izvoljen, se Janez Gospodu serčno zahvali.

Ali bratje se pri volitvi nikaker niso mogli zediniti. Kar na enkrat pa se vzdigne generaljni minister, ki je bil pričujoč in predsedal volitvi, ter s prevelike gorečnosti z nekako čudnim glasom v začudenje zbranih močno zavpije tele besede: „Pojte svojo pot, pojte svojo pot; jez nočem, da volite; jez nočem, da volite; jez vam bom dal provincijalja, jez vam bom dal provincijalja“. Po teh besedah zapusti zbor in tako konča redovne volitve.

Ko so se pa kesneje bratje mej seboj pogovarjali o besedah, ketere je govoril generaljni minister, jih popraša Janez za uro, o kateri se je to zgodilo. Izvedel je, da je generaljni minister ravno tisti trenotek, ko je Frančišek hudobnega duha pregnal spred obličja božjega, ves vnet glasno zaklical: „Jez vam bom dal ministra“.

To prikazen je pripovedoval služabnik božji kesneje natančno in po redu generaljnemu ministru samemu, ki je bil vsled tega v svojem notranjem popolnoma pomirjen. Kaker se je videlo, ga je bilo nekoliko sram, da je bil tako zaklical. Ko je pa zvedel za prikazen, ki jo je imel sveti mož, spozna jasno, da je tako zaklical po nagibu Duha božjega, in da je bila skerblijnost ki jo je imel ko generalj za tisto provincijo ali redovno okrajino pri izvolitvi provincijalja, od Boga in božje delo. In zares! Vspeh je poterdil njegovo muenje.

Generaljni minister je namreč brata Salomona iz Luke postavil za provincijalja. To pa je bil mož, spoštovan in cenjen v redu zavolj svojega zelo zglednega življenja in je v resnici z

veliko modrostjo lepo in hvale vredno vodil provincijo. Nekaj let kesneje je bil izvoljen za provincijalja v Toskani in je vmerl v ravno tej službi, v kateri je vedno zelo pohlevno in zgledno živel, svete smerti v Arecu.

Dvanajsto poglavje.

O prikazanji našega Gospoda Jezusa Kristusa
na altarji.

Ta sveti mož je prejel tudi od apostelnov Petra in Pavla mnogo tolažeb in milosti, katerih zato ne mislim povedati, ker zavolj njegovega močnega stokanja in zdihovanja, ki ga je bilo takrat slišati, nisem mogel razumeti posameznih okoličnosti razodevenja, čeravno sem od njega šamega za gotovo zvedel, da je res tako bilo. In ali naj je to kaj posebnega in čudnega, če je tolažbe in prikazanja svetnikov dobival, ko se mu je celo naš Gospod Jezus Kristus v lastni osebi prikazoval?

Od mnogih prikazni Gospoda Jezusa povem le eno ljubo in čudno in sicer tako, ki se je ni vdeležil v sanjah, temuč bde in v resnici. Ko se je namreč enkrat noč in dan ves vdal molitvi in se brez prenehljeja pečal s premišljevanjem Zveličarja, mu pride čudna želja, da bi rad vedel, kakšne podobe je bil Zveličar. Kaker je videti, je takrat bolj želel, videti Kristusa Jezusa kot križanega, kaker pa Kristusa Jezusa, častitljivo povelčanega ¹⁾.

Čeravno se je imel za popolnoma nevrednega te milosti, se mu vender nikaker ni bilo mogoče tega hrepenenja iznebiti. Gospod pa, ki se ozira na ponižno serce, je vslišal to hrepenenje vbožca (Ps, 9. 41). Nekega dne je zè vso preserčnostjo in pobožnostjo opravljal presveto daritev ter je nadaljevaje sveto djanje prišel do mesta, ko mašnik sè sveto hostijo trikrat zaznamenuje kelih v podobi križa z besedami: Per ipsum, et cum ipso et in ipso ²⁾. Komaj je sveto hostijo zopet na altar položil

¹⁾ „Nobena stvar,“ pravi tu Vading, mu ni serca tako genila, kaker premišljevanje neizmerne ljubezni Kristusove, zavolj ketere je za nehvaležue in nevredne grešnike v morji bolečin na križi vmerl. „Kedor hoče zvest ostati svoji kerstni obljubi, naj pogleda pogostoma v križanega in v njegovo od bolečin prebodeno serce, ognjišče ljubezni. „Ljubimo Gospoda,“ nas opominja zato sveti Janez (I. 4.) „ker nas je on prej ljubil.“

²⁾ To je „po njem in z njim in v njem,“ lamreč po Kristusu križanem.

in besede izgovoril: per omnia saecula saeculorum ¹⁾, že vidi na altarju v vidni podobi Gospoda Jezusa tako kaker je po snetji s križa gol, mertev in poln ran počival v naročji svoje preljubljene matere. Vender pa je imel Zveličar, ki se je prikazal razpet na altarju, odperte oči, tako da je bil podoben živemu. Pri tem pogledu je čutil mož božji, da mu je serce od meča bolečin čudovito prebodeno. Videl je tu, kaker nam je sam pripovedoval, čisto razločno od bodečega ternja prebodeno glavo, in lice in brado, pobarvano s kervjo, ki je tekla iz ran na glavi. Videl je ranjene, da raztergane roke in noge, iz katerih je izvirala kri, kaker potok iz studenca. Zagledal je celo telo polno plavih in sivih marog in pokrito z ranami in vse kervavo. Videl je od-perto stran sè zijajočo rano, iz ketere je tekla kri in voda. Opa-zil je slednjič, kako mu je Kristus vse to kazal sè solznimi očmi in mu tako rekoč namignil in dal razumeti, da naj ima ž njim usmiljenje.

Pri tej najsvetejši prikazni se mu je serce tako omehčalo in od sočutja prevzelo, kaker da bi bil imel vse te rane na svo-jem lastnem telesu. Ko je pa čez dalj časa ta čudna prikazen zginila, je Janez komaj mogel končati sveto mašo in je bil tako sam v se vtopljen, da je mislil, da ni več na svetu. Ravno to prikazen, ki jo je imel o terpljenji Gospodovem, je pripovedoval vsemu samostanu bratov gore Aljvernije pri neki pridigi, ki jo je imel na veliki četrtek o presvetem Rešnem Telesu, dasi je takrat govoril o sebi, kaker o kakem drugem.

Ko je pa nekemu prijatelju povedal to prikazen in mu je ta o povedanem neke dvojbe razodel, mu na to Janez tako jasno in tako bistroumno odgovori, in tako temeljito razlaga o telesu Gospodovem, da so mu vsled tega njegovega premodrega odgo-vora vsi, ki so ga slišali, njegovo prikazen popolnoma verjeli.

Trinajsto poglavje.

Kako je videl Jezusa v podobi njegove lepote.

Zopet drugikrat je videl tudi Gospoda Jezusa, našega Odre-

bodi očetu v edinosti svetega Duha počesčenje, hvala in zahvala dana in sicer

¹⁾ od vekomaj do vekomaj. Ti trije izrazi pomenijo ob enem tri stopi-nje našega zedinjenja s Kristusom, ko našim posrednikom, našim bratom in gla-vo telesa, keterega udje smo mi.

šenika v podobi njegove lepote ¹⁾). Ta prikazen ga je napolnila s tako vročo ljubeznijo, ²⁾ da dolgo časa ni mogel mirno ostati na nobenem kraju, in bi bil tako rekoč omedlel, če bi se ne bil pogostoma premikal s kraja na kraj. Godilo se mu je takrat, kaker se zgodi včasih s prav vročimi stvarmi, ki se hlade, če se jih premika. Jez sam tega sicer nisem zvedel iz njegovih ust, pač pa od nekega drugega zanesljivega brata, kateremu se sme prav gotovo verjeti.

Štirinajsto poglavje.

O prikazni preblažene Device Marije.

Kaker je ta sveti mož imel želje, da bi videl podobo Zveščarjevo, ravno tako je želel drugikrat videti obličje njegove premile in blage matere, ne sicer v tisti slavi, v kateri zdaj častitljivo kraljuje v nebesih, temuč veliko več v tisti pohlevnosti, v kateri se je kazala na zemlji. In glej! Tudi to željo mu vsliši mati vsmiljenja. Ko je bil namreč v svoji celici na Aljverniji zapert, se je zljubilo preblaženi Devici, da ga je obiskala v tisti ponižni podobi, kakeršno je imela in so jo vsi gledali, ko je sè svojim sinom živela na zemlji. To obiskanje svete matere božje ni bilo kratko: cel ljubi dan je ostala pri njem v celici, in ta preblažena in vzvišena Devica mu je skazovala tako ljubeznivost in prijaznost, da se je večkrat doteknila njegove glave, njegovega lica in rok, on pa, ki je pred njo na kolenih klečal, je svojo glavo pohlevno položil v naročje te neoskrunjene Device Besed, ketere je deviška Mati božja ž njim govorila, ni hotel povedati; da, za nje poprašan, je globoko zdihtnil in s takim vprašanjem precej zbežan je zaterdil, da, dokler bo živ, jih ne bo nikomer povedal.

Petnajsto poglavje.

Kako je Janez s palico podil hndiče in njih slepila zaničeval.

Ni čuda toraj, če so temu svetemu možu, ki je bil pri kra-

¹⁾ „Obledenega s prav lepim, visoko erdečim plaščem,“ pravi Vading.

²⁾ Vading piše, da se mu je vroča ljubezen in veselje tu za to tako pomnožilo, ker se je Gospod, ki je na milosti in vsmiljenji prebogat, dal pomiriti po tej sveti daritvi, ki jo je Janez takrat daroval, tako da ostrosti svoje pravičnosti ni pokazal do grešnikov celega sveta, posebno ne do tistih,

Iji in kraljici tako dobro zapisan, tudi njihuni služabniki angeli dajali tolažbo in veselje, in so hudiči, sovražniki človeškega rodu, pred njim bežali. Ne po redkem ga je bilo videti, ko je bil na cesti, kako je pobral palico in vihteč jo hitro ž njo tekel, nevtegoma se vstavil in zopet palico proč vergel. Prašan, kaj neki misli, ko tako s palico naprej dervi, odgovori z neko gorečnostjo in žalostjo: „Zaletavam se v hudiče, ki jih vidim, in jih podim, kaker zaslužijo, koliker je meni mogoče s palico; prihajajo namreč zato, da bi motili naš mir in mir te provincije“. Ko so ga na dalje prašali, kako veliko da je njih število, odgovori „Tisočkrat tisoči.“¹⁾

Pri vsem tem pa so ga videli noč in dan na samotnih in temnih krajih tako varnega in serčnega, da je s tem jasno pokazal, da sovražnik človeškega rodu proti njemu nič ne premore.

Ta sovražnik od začetka mu je pa tudi napravljaval prav pogostoma pretveze vsake verste. Ali Janez se ni zanje zmenil. Ko je nekega dne v celici premišljeval življenje Gospodovo in si je bil na medvedovi koži privoščil nekoliko zložnosti, ga zgrabi hudobni duh in telebi na prostor pred celico. Janez pa povzdigne svoje oči proti nebesam in na ves glas zavpije: „Jezus, Jezus, Jezus!“ in duh teme precej zbeži; Janez pa ostane miren.

ki mu jih je on priporočil. Daritev svete maše je elina vredna daritev, s katero mi katoliški kristijani Boga pomiriti in njegovo pravico zadržavati moremo. Vzemi sonce z neba, nastane le tema, vzemi sveto mašo s kerščanskega sveta in nehal bo, kerščanski biti. Kedor tedaj Boga in svojo vero v resnici ljubi, bo pred vsem ljubil tudi to nekervavo daritev in se je rad in pazljivo in pobožno vdeleževal.

¹⁾ t. j. neštevilni. „Opazil je,“ kaker sporoča Vading, „na gori Aljverniji tako trumo hudobnih duhov, da je bilo videti, kaker da bi bil ves zrak na okoli ž njimi napolnjen“ — Neko noč je videl brezštevilne hudiče, kako so puščice spuščali na brate, od katerih jih je pa vendar večina odletela nanje; nekatere so se pa tudi več ali manj zabodle v telesa bratov, kaker so bili več ali manj krivi. S to prikaznijo je videl čisto natanko notranje lastnosti in nravno stanje vseh bratov. Opazil pa je mej njimi tudi svete može, katerim hudiči čisto nič niso mogli škodovati. (Jernej iz Pize). — Ti hudobni duhovi, ki sami nesrečni ne privoščijo serče drugim stvarcem, posebno se človeku ne, ki je poklican za nebeško posestvo, so neprenehoma delavni, da bi človeka z grehom ločili od Boga. Odtod mnoge skušnjave, katerim se je mogoče za gotovo izogniti edino le z molitvijo, čuječnostjo in odkritoserčnostjo do spovednika. Zato opomin sv. Petra: (I, 5.) „Bratje, bodite trezni in čujte, vaš nasprotnik hudič okoli hodi kaker erjoveč lev in išče, koga bi požerl: vstavljajte se mu, terdni v veri.“

Drugikrat je po noči blizu svojega stanovanja ¹⁾ naslonjen na drevo premišljeval o Gospodu. Tu se mu prikaže hudič v podobu nečistega človeka. Janez se prekriža in hudobni duh precej zginе.

Zopet drugi pot je po noči molil blizu svoje celice. Na enkrat pa zagleda, da je ves gozd pred njegovimi očmi v ognji in opazi tudi, kako se drevje podira. Ko se mu je pa zdelo, da se mu ogenj bliža, je zbežal govoreč: „Ne skušajmo Boga“ dolu v samostan redovnih bratov in jim je povedal ves dogodek. Hudičeva sleparija pa precej zginе.

Šestnajsto poglavje.

O prikazni in obiskovanji svetih angeljev.

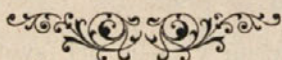
Kako je bil blaženi v čislu pri svetih angelih, ketere je vedno prav posebno častil in spoštoval, vidimo iz preštevilnih obiskov, tolažil in skazanih milosti, ki jih je prejel od njih. Izmed mnogega hočem povedati le dve stvari.

Enkrat ga popraša prijatelj, kako je prejel od Boga dar modrosti. Čeravno je o takih milostih popolnoma molčal in tudi sklep napravil, dokler bo živ, da ne bo o tem nikomer nič povedal, je venderle nekemu prijatelju na njegove silne prošnje, toda le pod obljubo molčečnosti, dokler bo živ, tole povedal: „Nekega dne, ko sem se zaperl v svojo celico in tu ostro pokoril ter pred Križanim pazljivo in zbrano molil, stopi mladenič čudno lepe postave v celico ter mi reče, da je poslan, naj bo nekaj časa pri meni. Iz nasledkov, ki jih je njegova pričujočnost napravila nad meno, sem precej spoznal v njem angelja Gospodovega. Njegov prvi pogled mi zbudi namreč kaj veliko zaupanje v njega in me vname in napolni z ljubeznijo in dobrohotnostjo do njega. Jez sem mu zato zè vso vdanostjo in pobožnostjo skazoval spodobno čast. Potem se skupaj vsedeva in se dolgo dolgo pogovarjava o terpljenji Kristusovem in o veselji v raji, kaker tudi o besedah svetega evangelija, svetega aposteljna Pavla in drugih svetnikov. In tako ni v treh mesecih minil noben dan, da se ne bi bil veselil

¹⁾ To stanovanje majhina celica, je bila nekoliko proč od samostana, v čumi.

njegovih bliščečih lic in presladkih pogovorov. Kedar je šel proč od mene ali se vernil, je vselej tako po domače prišel in odšel, kaker pride prijatelj v prijatelovo hišo, tovariš v tovariševo in otide iz nje. Slednjič, po treh mesecih se poslovil in mi odpre um za razumevanje svetega pisma^a.

Od tega časa ga ni bilo zanj, kaker je sam pravil, nobenega mesta svetega pisma več, bodisi že ali pri božji službi ali drugače pri branji kakih drugih bukev, da ga ne bi bil razumel v enem ali drugem pomenu.¹⁾ Četudi mu je bil podeljen dar zroka, da je mogel po svoji volji drugim dopovedati, kar je sam razumel in sprevidel, je mogel vendar samo toliko rabiti to milost, koliker je bilo to vseč božjemu veličastvu, od keterega je prejel duha sprevidnosti in razumnosti v dar. Sveti mož pa ni dvojil, da je bil tisti mladenič njegov angelj, ki je bil njemu v tolažbo od Boga poslan in se mu je tako pogostoma prikazal.

Mesečna duhovna samota

ali

pripravljanje na smert.

Mesec oktober.

(Predvečerno premišljevanje glej v prvem zvezku na strani 15.)

Dopoldansko premišljevanje.

V peklu.

„Gdo izmej vas bo mogel prebivati v požrešnem ognju?“ Izaija 33, 14.

Po vesoljni sodbi pojdeš z dušo in telesom v nebesa ali pekel. Kamerkoli prideš, tam boš na večne čase. Pojdi zdaj.

^{a)} Po vednem izročilu svetih očetov se razločnje v svetem pismu najprej zgodovinski pomen, ali pomen po čerki, in mistični ali duhovni (skrivenostni) pomen, kaker se že vzamejo besede ali z besedami izražena djanja v svetem pismu v pravem, besednem pomenu, kakeršnega imajo v navadnem govorjenji, ali pa v nepravem, prenesenem, tako da so besede in z njimi znamenjana djanja le znamenja za druge besede in djanja.

v duhu v pekel; premišljuje kraj, ki je pripravljen za te, in terpljenje, ki te čaka, ako vmer, ješ v smertnem grehu. Zdaj pojdi z mislimi v peklensko brezdno, da ne prideš po smerti vanj resnično; misli si, da vidiš pogubljenega bogatina, ki gori v večnem ognju in prosi: „Oče Abraham, vsmili se me in pošlji, Lazarja, da pomoči konec svojega persta v vodo in ohladi moj jezik, ker grozovitno terpim v tem plamenu.“

Premišljuje tedaj, kaj terpijo pogubljeni v peklu in kako dolgo bodo terpeli; prosi Boga svetega Duha, in svetega Frančiška Serafinskega, da bi mogel to terpljenje dobro premišljevati, bati se ga in potem tako živeti, da ne boš pokopan v pekel z evangelijskim bogatinom.

1. Pekel je „kraj terpljenja“, kaker je rekel bogati mož, ¹⁾ „kraj, kjer terpijo zaverženi angelji in pogubljene duše. Pogubljeni terpijo v peklu, ker so v temi: „Verzite ga v unanjo temo.“ ²⁾ V peklu imajo pogubljeni samo toliko svetlobe, pravi sveti Tomaž Akvinski, da vidijo gerdobo in ostudnost hudobnih duhov in drugih pogubljenih, katerih človek na tem svetu ne more pogledati, da ne bi vmerl, kaker je Kristus razodel sveti Brigiti. Pogubljeni v peklu ne slišijo družega kaker jok, rotnje, preklinjevanje, tuljenje in „škripanje sè zobmi.“ ³⁾ Rad bi si zamašil ušesa, da ne bi slišal, pa ne more, zakaj kaker je na tem svetu rad poslušal obrekovanje, nečiste pogovore in petje, mora tudi v peklu za kazen poslušati „jok in škripanje sè zobmi.“ Pogubljeni v peklu terpi zavoljo strašnega smrada, ki je po besedah svetega Bonaventure tak, da bi eden sam pogubljenec vmoril vse ljudi na zemlji sè svojim smerdečim telesom, ako bi prišel na zemljo. Koliker več pogubljenih je v peklu, to-

Ta mistični ali duhovni pomen se deli v tri podrazrede, v alegorični (prillični), tropologični (preneseni) in anagogični (vzvišeni?) pomen. Ako se vzamejo besede in djanja starega zakona kot podobe in predpomen tega, kar se je v novem zakonu vresničilo, je to alegorični pomen. Ako se pa djanje, izraženo z besedami, porabi tako, da se s tem pokaže kako drugo djanje, in se besede tikajo načina delovanja, nravi človeka, je to tropologični ali moralični pomen. Ako pa besede in djanja obsegajo v sebi kako namero na nebeške stvari, je potem to anagogični pomen.

¹⁾ Luk. 16, 28.

²⁾ Mat. 22, 13.

³⁾ Mat. 22, 13.

liko veči in hujši je smrad. Razun tega terpijo v peklu lakoto in žejo. „Gorje vam,“ je rekel Kristus, „ki ste siti, zakaj stradali bote“ ¹⁾, in psalmist pravi: „Lakoto bodo terpeli kaker psi“ ²⁾, pa nigdar ne bodo dobili kruha, žejni bodo tako, da bi žeje ne vgasili, ako bi tudi celo morje izpili, pa še kapljice ne bodo dobili. Bogatin je prosil Abrahama kapljico vode, pa je ni dobil in je ne bo celo večnost. Toliko terpijo pogublenci, ker so v ognju. „Poberite se spred mene, prekleti, v večni ogenj.“ ³⁾ Pogubljeni je v ognju kaker riba v vodi; „Ogenj žge,“ pravi sveti Leonard Portomavriški, ⁴⁾ „njegov obraz, njegove oči, najbolj občutljive ude njegovega telesa. Ogenj sili v njegovo gerlo v možgane, v želodec; žge mozek njegovih kosti in dela, da vre kri v njegovih žilah. Njegovo stanovanje je ognjena ječa, ogenj je njegova obleka, ogenj njegova postelja, diha ognjen zrak. Kaj hočem še več reči? Tako je stopljen z ognjem, da je podoben razbeljenemu železu, ki je bolj ognju kaker železu podobno.“ To vse terpi človek na telesu, kaj pa še le na duši!

Največe terpljenje v peklu je po nauku svetih učencov v tem, da pogublenci ne bodo nigdar Boga gledali. Keder se duša tudi terdovratnega grešnika loči od telesa in stopi v večnost, bi bila neizrečeno rada pri Bogu, za katerega je bila vstvarjena, ali Jezus pravi grešnikovi duši: „Poberi se spred mene, mojega obličja ne boš gledala nigdar več“. Da je izgubila Boga za večne čase, to jo tako boli, da jo po nauku sv. Hrizostoma nobena druga kazen v peklu bolj ne boli, ako bi jih naštel tudi tisoč. In sveti Avguštin pravi, da bi se pekel v nebesa spremenil, ako bi le Boga gledali. Kaker je v nebesih največe veselje Boga gledati od obličja do obličju, tako je v peklu največe terpljenje Boga ne gledati. In ker čuti duša v sebi neizrekljivo željo Boga gledati in vživati, pa ga večne čase ne bo, zato sama sebi očita, zakaj ni živela, kaker je slišala v pridigah, kaker ji je spovednik priporočal. Vedno se spominja, da bi se bila lahko zveličala, ke bi bila le hotela, in to jo vedno peče. „Njih červ ne bo vmerl na vekočaj.“ ⁵⁾

Vprašaj se s prerokom Izaijem: „Gdo izmej vas bo mogel

¹⁾ Luk. 6, 25. —

²⁾ Psal. 58, 8. —

³⁾ Mat. 25, 41. —

⁴⁾ Duhovne vaje, premišlj. o peklu. —

⁵⁾ Izaija 66. —

prebivati v požrešnem ognju ?“ ¹⁾ Ako boš pogubljen, boš v tem ognju gorel vedno, ne eno leto, ne sto, ne tisoč let, temuč vedno ; ne milijon let, ampak vedno boš gorel v tej ognjeni peči, po noči in po dnevi, celo večnost. Kajin terpi že skoraj šest tisoč let, in je še komaj začel goreti. Juda Iškarijot terpi v peklu že osemnajst sto let, in koliko je že preterpel ? še četrtega dela večnosti ne ; še le začel je terpeti kaker tisti, ki je bil včeraj v pekel obsojen. Sveto pismo govori o večnem ognju : „Poberite se sprad mene, prekleti, v večni ogenj“. ²⁾ Pogubljeni bodo goreli v peklu, dokler bo Bog, celo večnost, brez počitka. Ti ješ in piješ, v peklu pa terpijo ; ti se smeješ in razveseljuješ, mej tem ko v peklu terpijo ; ti počivaš in spiš, v peklu pa gorijo brez polajšanja, brez prenehanja, brez upanja, da bodo enkrat prišli iz pekla. Pekel ima samo ena vrata, skozi kterega prideš lahko noter, vun pa ne moreš več. Dokler živiš na tem svetu, še vedno lahko upaš, da boš rešen večnega pogubljenja ; keder boš pa vmerl v smertnem grehu, ne boš mogel več upati, da boš ispuščen iz pekla. Radi bi pogubljeni vmerli, pa ne morejo. „Tiste dni bodo ljudje iskali smert, in je ne bodo našli in bodo želeli vmreti, in smert bo bežala od njih,“ piše sveti Janez evangelist. ³⁾ Radi bi se vmorili, pa se ne bodo mogli. Kaker pogubljeni zdaj terpijo, tako bodo terpeli celo večnost brez konca in kraja, ker v peklu ni ne noči ne dneva, in ura vedno stoji.

O večni pekel ! kako je mogoče da veruješ, da je pekel, in vender greh delaš. Pomisli, da tudi tebe čaka pekel, ako boš greh delal. Večni ogenj že gori v peklu tudi zate ; pomisli dobro, ako enkrat v pekel prideš, ne boš prišel nigdar več iz njega. Ako si sè svojim življenjem že pekel zaslužil, zahvali Boga, da te ni vanj pehnil, obžaluj svoje grehe, spravi se z Bogom z dobro spovedjo in začni precej delati, da se zveličaš, in ne čakaj na prihodnost, ker s tem zgubiš čas in večno zveličanje, posebno pa se varuj storiti smertnega greha, zakaj „v smertnem grehu živeti se pravi,“ je rekel sveti Leonard Portomavriški, „na robu pekla zaspati.“

„O Jezus, moj sladki Jezus, sama ljubezen do moje duše,

¹⁾ 33, 14. —

²⁾ Mat. 25, 41. —

³⁾ Razod 9, 6. —

ne pogubi me, prosim te, zavoljo tvoje svete kervi, katero si za me prelil v moje odrešenje; ne pogubi me, o moj sladki Jesus, ne pogubi me. Oh, kakšen dobiček bi imel, ako bi me pogubil mene svojo stvar, delo svojih rok, katero si odkupil s svojo smertjo, katero tolikokrat nahraniš se svojim moljenja vrednim mesom? Stokrat, tisočkrat sem zaslužil pekel, pripoznavam, da sem ga zaslužil, ti si pa zame zadostil s svojo kervjo; glej, solze svojega skesanega serca mešam s tvojo predrago kervjo, odpusti mi! Dobro vtisni v moj spomin pekel in njegovo večnost, da bom oboje vedno pred očmi imel, da bom pred očmi imel pekel in sicer večni pekel pri vsaki skušnjavi, vsakem delu, vsakem opravi. Daj, da ga bom gledal v tako strašni podobi, da bo greh zame zgubil vso svojo prijetnost, da ga ne bom mogel več storiti. . . . O presveta Mati, reši me pekla, zadobi mi milost, da ne bom nigdar več storil greha, zavoljo kterega je vstvarjen pekel. Za to dragoceno milost te prosim s solznimi očmi terkaje se na persi, vsliši prošnjo, katero tebi zdaj pošiljam.“ (Sv. Leonard Portomavriški.)

Da duše naše in naših bratov, bližnjih in dobrotnikov večnega pogubljenja reši, prosimo te, vsliši nas.

Popoldansko premišljevanje.

Spoved in sveta popotnica.

„Imejte zaupanje: jaz sem: nikar se ne bojte.“ Mat. 24, 27.

Neko noč so se hoteli prepeljati aposteljni čez genezareško jezero, kaker jim je bil Kristus zapovedal. Po noči je vstal velik vihar in aposteljni so bili v veliki nevarnosti. Proti jutru je prišel Jezus k njim po vodi; vstrašili so se, kerso mislili, da vidijo prikazen; zelo so se pa razveselili, ko so ga spoznali. Tudi ti se pelješ s tega sveta v večnost; kako bi bil vesel, ako bi k tebi prišel na zadnjo uro Jezus in rekel: „Zaupaj, jaz sem, nikar se ne boj.“ To ti bo rekel po svojem namestniku, mašniku, ko bo prišel v hišo k tebi s svetim Rešnjim Telesom in bo v njegovem imenu vzel s tebe težko breme grehov in te pokrepčal za daljno pot v večnost. Ta dva pripomočka srečne smerti, namreč zakra-

menta svete pokore in svetega Rešnjega Telesa, premišluj zdaj, da jih boš z gorečnostjo prejemal v življenji in posebno na smertni postelji.

1. Naj večje zlo na zemlji je greh, in srečni smerti je naj bolj na poti slaba spoved. Svojih po svetem kerstu storjenih grehov se ne moreš drugači očistiti kakor z dobro spovedjo. Posti se do smerti ob kruhu in vodi, bičaj se do kervi vsak dan, leži na golih tleh, razdeli svoje premoženje mej vboge, moli cele noči, ako pa imaš samo eden smertni greh in se ga nočeš spovedati, ne moreš se zveličati nikaker; dobra spoved je prva potreba k srečni smerti; ako je grešnika zadnja spoved dobra, je vse dobro in varno, ako je pa slaba, je vse zgubljeno. Nigdar ni tedaj bolnik v bolj žalostnem stanu, kakor, keder se noče spovedati, ali pa se slabo spove; zato „seštej“ vse svoje spovedi, ketere si opravil v svojem življenju, „tehtaj“ jih ali so dobre ali slabe, in „razdeli“ slabe od dobrih¹⁾. Ako so tvoje spovedi slabe, popravi jih z dobro veliko spovedjo prej ko moreš, potem pa glej, da boš vsako spoved tako opravil kakor, da bi bila zadnja, in da boš še bolj varen, opravi še vsako leto letno spoved.

O moj Jezus, ki si bolj pripravljen moje grehe odpustiti kakor pa jaz se jih spovedati, zahvaljujem se ti, da si postavil zakrament svete pokore, kjer morem svojo vmazano dušo čisto oprati in spraviti se s tabo.

Oh nikar ne pripusti, da bi bila meni sveta spoved v pogubljenje namesti v zveličanje; razsvetluj me, da bom spoznal „kolike so moje krivice in pregrehe; moje hudobije in pregrešenja mi pokaži“²⁾. Daj mi milost, da bom pred vsako spovedjo svoje grehe prav spoznal, obžaloval, jih spovedniku razodel, se jih varoval po spovedi in pokoro za nje delal. Presuni moje meso sè svojim strahom³⁾, da se bom bal slabe spovedi in da bo spoved zdravilo za moje preteklo zlo, pripomoček v prihodnjih letih, nagib k pobožnemu življenju in sredstvo srečne smerti.

2. Drugi zakrament, keterega si dolžan prejeti na smertni postelji, je sveto obhajilo. Sveto obhajilo pomnoži posvečujočo milost božjo in pomaga bolniku srečno vmreti; sveta popotnica.

¹⁾ Dan. 5. 25.

²⁾ Job 13, 23.

³⁾ Ps. 118, 120.

pa ni žalostno znamenje bližnje smerti, kaker mnogi, pa napačno mislijo, temuč velikokrat prežene, kaker pravi sveti Cirilj Aleksandrijski, ne samo smert, ampak tudi bolezen in ozdravlja bolnike“ ¹⁾, Čudno bi bilo, da ne bi moglo storiti tega njegovo telo, kar je storil rob njegove obleke. Sveto obhajilo daje potpežljivost v terpljenju, tolažbo v stiskah, pomoč v nadlogah; podi hudobnega duha, gasi skušnjave, ali pa daje bolniku moč, da jih more premagati. „Koga naj se boji bolnik, ki ima v sercu svojega Odrešenika,“ vprašuje sveti Pashasij, „ali smerti? Ali zato nam daje jed nevmerjočnosti, da se smerti ne bojimo. Ali naj se boji pogubljenja? „Ali kako bo vmerl večne smerti,“ odgovarja sv. Ambrož, „taki ima zveličanje za jed? Sveta popotnica je po splošnem nauku svetnikov znamenje zveličanja, zastava prihodnje slave in zdravilo nevmerjočnosti.“ „Gdor je ta kruh,“ pravi Kristus sam, „bo živel vekomaj.“ ²⁾ Kako srečo ima tedaj kristijan, da sme svojega Boga prejeti v sveti popotnici, da ga sam njegov prihodnji sodnik obišče in uči, kako si more polajšati sodbo in pomiriti sodnika. Kristus sam mu ponuja v sveti popotnici svoje prijateljstvo, obeta svoje vsmiljenje, daje svoje zasluženje, svojo kri, svoje rane, s katerimi more zbrisati svoje dolgove. Veče dobrote ne moreš storiti svojemu bližnjemu, kaker ako ga napraviš, da prejme sveto obhajilo ob pravem času; gorje pa tudi tebi, ako bolnik zavoljo tebe ne prejme svetega obhajila na smertni postelji. V nevarni bolezni, smertni nevarnosti ne odlašaj prejeti svete popotnice, vsako sveto obhajilo pa prejmi pobožno in kaker sveto popotnico.

„Mizo si napravil pred mojim obličjem, njim nasproti, ki me nadlegujejo“ ³⁾; sveto obhajilo si postavil, o moj Odrešenik, v katerem imam naj boljše zdravilo za dušo in telo, naj boljše orožje, s katerim lahko premagam vse skušnjave, in moč, ketera me podpira, da morem radovoljno in vdan v voljo božjo prenašati bolezen, njene bolečine, križe in težave. Daj, o ženin moje duše, da te na smertni postelji vredno prejmem in nigdar ne pripusti, da bi te tedaj nevredno prejel v svetem obhajilu. Ker pa ne vem, kedaj vmerjem, in ali te bom mogel prejeti ma smertni postelji, zato se

¹⁾ Lib. 4 in Joan.

²⁾ Jan. 6, 59.

³⁾ Ps. 22, 5.

bom prav pobožno in goreče pripravljaj za vsako sveto obhajilo in sicer kaker sveto popotnico, da bom tako spolnil tudi zapoved, ki velevala, da naj prejmem sveto obhajilo na smertni postelji; to milost te prosim, o moj Jezus, in moja največja žalost bodi vmreti brez svete popotnice.

„Gdor je ta kruh, bo živel vekomaj.“ Jan. 6, 59.

Kozarec sv. Frančiška.

(H. Overhage: Leg. u. Gesch. 1894).

Sveti Frančišek si je izrezljal nekada iz lesa prav mičeno kupico, ker je rad delal, in ker je vedno kaj koristnega delal celo v časih oddiha. Poprej je vodo zajemal s pergiščem in pil jo iz roke, zdaj pa jo hoče uživati iz kozarca. Tudi bratom naj bi služil v porabo. — Ali ta kozarec mu je velika in čudna zapreka. Keder opravlja dnevnice, ne more naprej; če moli sam ali z drugimi, kozarec mu hodi vedno na misel; bi li ne bil lepši, ke bi bil tak ali drugačen, ke bi imel obrobek, ali križec, ali letnico; ali ne bi bilo prav, ke bi tudi ostalim bratom kaj podobnega napravil, da bi imeli veselje, in od njega spomin. Karkoli je delal sveti mož, leseni kozarček in podobne kupice so mu bile vedno v mislih; odganjal jih je sicer, ali kaj ker je bilo z njimi kaker z muhami: odženi jo, pride spet, zapodi eno, priborni jih dvoje.

Ko vidi sveti Frančišek, da mu ta neznatni kozarec ne da miru nikjer, da ga v opraviilih bega in od dobrega odvrača, prime posodico, pa jo dene v ogenj. „Ljubi ogenj, pravi, le sveti in grej na čast božjo s tem dervčetom“.

Kaker je preha'al dim, tako so se mu razhajale tudi sitne misli; od tega časa je imel pokoj s kozarcem.

P. H. M.

Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo rajni udje 3. reda skupščine goriske: Marija (Magdalena) Kačič v Brestovici, Marija Klančič iz Podgore, Marija (Eliz.) Stanta iz Podgore; tomajske: Marija (Monika) Obersnel v Tomaju; mariborske; Frančiška Žerjav iz Taborskega, Agata Pintar iz Studenic, Marija Škof, Franc Lopič, Roza Koren, Terezija Rozijan, Helena

Kunač, vseh petero iz Maribora, Helena Cep iz Makol, Eva Skara iz Konjic, Gregorij Narat iz Ruš; v i p a v s k e: Marija Ferjančič, Katarina Vidrih in vsi drugi letos vmerli udje te podružnice; s v e t o t r o j i š k e: Franc Beloglavec od Sv. Benedikta, Marija Lepuš iz Jarenine (92 let v 3. redu), Lucija Kreft od Sv. Antona, Jera Mir od sv. Jurija na Ščavnici (41 let v 3. redu).

Dalje se priporočajo v molitev: M. P. v Mariboru; neka tretjerednica ljubljanske skupščine priporoča svojega bratranca in njegovega očeta za poboljšanje in sebe in vso rodovino za vreden sad pokore in srečno smert; P. E. H. svoje učence, da bi mogli Jezusa Kristusa prav spoznati in ljubiti; F. T. svojega brata za razsvitljenje; Fr. Kr. v P. za pomoč v dušnih in telesnih potrebah; A. B. za milost stanovitnega redovnega življenja; M. P. za zdravje in pomoč v dušnih in telesnih zadevah *); F. K. in C. za blagoslov božji in zdravje pri živini; že več časa bolan duhovnik za ljubo zdravje, če je volja božja; M. B. tr. priporoča faro K. za ljubi mir in da bi se 3. red razširil; F. K. tr. svojo mater, da bi ji Bog dal modrosti, da bi svoje dolžnosti prav zverševala, in za družinski mir; neka tretjerednica za pravo izvolitev stanu; neka tretjerednica za zdravje, da bi mogla dolžnosti svojega stanu spolnjevati; neki tretjerednik za dar pravega spreobrnjenja, spokorjenja in stánovitnosti v dobrem; neka deklica iz Laporja priporoča svojo tovarišico, ki terpi na duši in na telesu, da bi ji bratje in sestre sv. Frančiška pomagali s svojimi molitvami; tretjerednik J. B. sebe, da bi mogel pobožno živeti, neke sovražnike, da bi se sprijaznili in neke mladeniče, da bi opustili gerdo govorjenje; prijatelj tega lista svojega nevarno obolelega sinu; tretji red v Ospu.

Zahvala za vslišano molitev.

Zahvalo za vslišano molitev naznanjajo nadalje: M. P. za božjo pomoč in polajšanje v hudi in dolgi bolezni, zboljšanje zdravja in veliko drugih milosti; A. M. S. B. za milost vstopa v redovni stan; V. P. za ozdravljenje bolnega živinčeta; M. B. v Ustji za vslišanje; Antonija Kumerič, tretjerednica mariborske skupščine, za ozdravljenje; F. T. za ozdravljenje zobobola; R. Z. tretjerednica v Ljubljani za rešenje iz šestletnega hudega terpljenja. J. B. za odvernjenje nesreče pri živini; tri sestre tretjega reda iz Varaždina ravno tako.

*) Dar (10 gl. 20 kr.) za ljublj. samost. prejeli. Bog poverni!

tem se je najprej najberž iz roditelja očé¹⁾ naredilo očé'ta po zgledih dēté'ta, telé'ta itd. Odtod se je vzelo deblo očé't- v ostale padeže, naposled tudi v edinstveni imenovalnik o'čé²⁾. Mej narodom je prvotna sklanjatev semtertja ohranjena, zlasti imenovalnik o'čá tudi po takih krajih, kjer se rabi v ostalih padežih deblo očé't-³⁾.

Po načinu tega primera sklanja zdaj prosti narod vsa domača in ptuja osebna imena moškega spola, ki se v imenovalniku zveršujejo na soglasnik: Stare, Staré'ta; France, Francé'ta; Jó'že, Jó'žeta; Já'ka, Já'kata; Já'no, Já'nkota; Hi'ti, Hi'tita; Premru', Premru'ta (za Premár'lj, Premár'la) itd.⁴⁾

Besede staraši'na, vó'jvoda⁵⁾, vó'dja, tudi sluga⁶⁾ se sklanjajo v sedanjem času kakor debela na -o, torej r. staraši'na, d. staraši'nù, t. staraši'na itd.

Naglas ' (dolgi potisnjeni) hranijo besede, ki imajo že v edinst. imenovalniku po več zlogov, tudi v vseh ostalih padežih na svojem mestu: hla'pàc, hlapca; ri'bič, ri'biča itd. Izjeme so nekatere besede z à ali iz njega nastalim a v posled-

¹⁾ Tako Kuzmič.

²⁾ Kar torej nikakor ni kak prvotni zvalnik kakor hrv. o'tčé.

³⁾ Tako piše tudi Dalm. očá, očé'ta.

⁴⁾ Naša knjižna slovenščina se menda po krivici ogiblje takih oblik.

Sicer posebno stare res niso. Dalm. piše razen očé'ta le še „Levitó“ za τὸν Ἀεὺτ', ali najberž po vplivu besede levit. Berž zraven (Luk. 3 c) ima namreč za τὸν Μελλίη „Melkiou syn“. Večinoma sklanja Dalm. ptuja osebna imena s končnim samoglasnikom v imenovalniku kakor da nimajo ti-stega samoglasnika: „Simri, Simra, Simrova smert; Manaffe, Manafía, Manafíovi grehi, Eliá, d. Eliu“. Imenom na -a v orodn. le -m pristavlja: „Adonia, s' Adoniam“; tako dela v tem primeru tudi svojilne pridevnike na -av: „Esra, Esrave buque“. Nasproti sklanja ženska imena, ki se zveršujejo na soglasnik, kakor debela na -a. „Ruth, Ruthe, Ruthi, Rutho; Ester, Esteri, Esteri; tako tudi: „Naemi“ tož. „Naemo“. Včasí pušča taka imena tudi nesklanjana: Jehu, Vafii. Končnice -us, as, -es v imenovalniku navadno hrani, ostale padeže pa dela, kakor jih ne bi bilo: Ptolomeus r. Ptolomea; Oseas r. Osea d. Oseu; Olofernes d. Olofernu. Semtertja jemlje za imenovalnik nemško obliko, pa se je dalje ne derži: „apostel, apostola; capitel, capitula“.

⁵⁾ Dalm. rabi navadno staro obliko „viuda“ (t. j. v è v ò' d a skerčeno iz v o j e v o d a), l. Mos. 12 b: „Phar onovi Viudi“, 17: „Dvana'te Viudou“, vendar pozna tudi že obliko „vojvoda“, l. Mach. 3 e: „višhe kapitane inu Vojvode“.

⁶⁾ Pri nas ta beseda ni domača, celo v ogerski slovenščini ne, kjer se pogosto rabi, s'cer bi se bil tam u spremenil v á. Kuzmiču ima v tožilniku slugo (Luk. 1, 54: slugo svojega; 2, 29: slugo tvojega) in tako celo v roditelju, Luk. 1, 69: „vu hiži Dávidovej slugo svojega“; 7 (naslov): „od stotnikovoga sluga“; Apoc. 15, 3: „I spéváli so pesen Móšeovo slugo Božega“; sicer je sklanja tudi Kuzmič kakor deblo na -o: r. sluga, d. slugi, o. slugom, mn. i. slugi, r. slugov, d. slugom, t. slugé, o. slugami.

⁷⁾ Dalm. Joan. 2 a: „Starafhinu“. Vender se sliši ta beseda tudi ko deblo na -a sklanjana in celo v ženskem spolu, dasi pomeni le moža. Nasproti se rabi nekod d è k l i' č, d è k l i' č a moškega spola, da si pomeni le žensko; navadniša je beseda vendar menda le v množtvu, d è k l i' č i, d è k l i' č e, v ženskega spola.

njem zlogu: voga'l voga' (zraven voga'la); vò'sàk, voska' (zraven vò'ska); viha'r, vihra' (zraven viha'r-ja¹⁾); loca'nj', locn'j'a' (zraven loca'nj'a); peda'nj', pedn'j'a' (zraven peda'nj'a); sèč'a'n, sèč'na' (zraven svèč'a'n, sveč'a'na); vè'tàr, vè'trô'vi (zraven vè'tri).

Tudi neketere besede, ki imajo ' v imenovalniku na edinem zlogu, hranijo ta naglas na njem v vseh ostalih padežih: bru's, èlè'n, dru'g itd.²⁾

Večina takih besed pa poriva naglas na končnice: bô'g ima v edinst. rod. boga', daj. bogu', tož. boga', mestnik bogê'³⁾ (v bô'gè), or. bogô'm (z bô'gom), dv. im boga', daj. bogô'ma, mn. daj. bogô'm; or. bogi'⁴⁾; mó'ž, mó'ža, možu', moža', možé'm⁵⁾ ali možô'm (z mó'žem); dva' moža' itd.

Razen bogu', možu' in svètu' (der Welt) se redko najde dajalnik tako povdarjen; navadno je enak mestniku. Mestnik se pa povdarja na dva načina, ali z ' : pri Bô'gù (ali Bô'gi iz Bô'gè), ali z ' : na brê'gù, na zi'dù. Prim. Glasoslovje § 20, 5 in opazko pod čerto⁶⁾. ō' se pri tem spreminja v o' : brô'd, na bro'dù; mô'st, na mostù. V nekaterih primerih se rabita oba načina: na kà'r'ljù in na kà'r'lj'ù, v la'nù in v la'nù, y smra'dù, in v smra'dù, na vò'glù in na vò'gl'ù.⁷⁾

Samostavniki z ' v edinem zlogu imenovalnika, ali tudi v neposlednjem stanovitno povdarjenem, spreminjajo ' v rod, mestniku in orodniku mn. štev. v ' : grê'h, grê'ha itd., pa: grê'ho, v, grê'hèh, grê'hi; ju'nàc, ju'nca, pa: ju'nce, v, ju'nchèh, ju'nçi; grê'snik, grê'snika, pa: grê'snikò, v, grê'snikèh, grê'snikì. Prim. Glasosl. § 20, 1. 3.

Večzložni samostavniki, ki imajo ' na poslednjem zlogu ed. imenovalnika, spreminjajo ta naglas tudi v ed. daj. in mestniku s predlogom v ' : kova'č, kova'ča, pa: h kova'čù, pri kova'čù, kova'čè, v, kova'čèh, kova'či.

(Dalje prih.)

¹⁾ Kastelec, Brat, buq. 128: „v' enim vihrì“.

²⁾ Prim. Glasoslovje § 21, 1 na koncu, kjer pa seveda niso našete vse take besede. Naj jih tu dostavim nekoliko: c'lj', ču'k, ka'p, ko'lj'k, kà'r't, mo'lj'k, plô's, plu'g, r'è'd (Dalm. r. „redu“), r'is, smu'k, tró't, tru'd, vra'g, zra'k.

³⁾ Trub. post. II. 120: „po letim Vukej“.

⁴⁾ Dalm. Jer. 7 a: „sa ptuimi Bogy“.

⁵⁾ Dalm. I. Mos. 24 f: „s'tém Moshém“.

⁶⁾ Vse dotične besede tam niso navedene, tako n. pi. dró'gù, ró'bù, plo'jù, plo'tù. Dô'm ima v d. dô'mù, prô'ti dô'mù, v m. d'o'mù, na d'o'mù. O množestvni padežih teh in takih besed se bo govorilo še pozneje v 3. in 4. sklanjatvi.

⁷⁾ Posebno naglaševanje, ki ga imajo te in take besede v edinstv. mestniku, ima svoje korenino v prvotni slavenščini, kaker vidimo iz hervaščine in ruščine, ki se v tem lepo vjemate z našo slovenščino; prim. naše: na do'lj'gù, h. na du'gu, r. na dolgu: naše: v l'è'sù, h. u l'è'su, r. v l'è'su itd. Zraven mestnika na -u ima ruščina pri takih besedah tudi mestnik na è, ki ima na prvem zlogu naglas.